

Finance na budování kanalizací a čistíren odpadních vod mohou být pro malé obce nedostupné.

Tisková zpráva k tiskové konferenci senátorky Jitky Seitlové konané dne 22. 2. 2019

Zákon o rozpočtové odpovědnosti vylučuje možnosti potřebných půjček, dotační pravidla méně nákladných kanalizačních systémů nevytváří pro obce přijatelné podmínky. Zvýšením nákladů na likvidaci odpadních vod na to mohou doplatit obyvatelé malých obcí.

V Olomouckém kraji chybí funkční kanalizace a ČOV nejméně u 91 obcí/místních částí. Dobudování u naléhavých případů by vyžadovalo investice cca 1,5 mld. Kč (PRVKOK Olomoucký kraj). Na veřejnou kanalizaci není napojeno více než 60 tisíc obyvatel, na ČOV více než 80 tisíc. Z mých vlastních konzultací se starosty na Přerovsku a Hranicku ovšem vyplývá, že v havarijním stavu jsou kanalizace daleko většího počtu obcí, navíc u většiny z nich nejsou na kanalizaci napojeny všechny jejich části, zejména vzdálenější usedlosti využívají bezodtoké jímky.

Novela zákona o vodách nyní zpřísnila podmínky likvidace odpadních vod z bezodtokových jímek, tzv. žump. Již několik roků sice platí povinnost jejich vyvážení na ČOV, od počátku roku 2021 budou přesné a adresné doklady o řádné likvidaci splašků vydávat pouze licencovaní provozovatelé. Zpřísnění má zabránit nekontrolovanému vylévání splašků, nezřídka přímo na povrch terénu. Za jinou likvidaci odpadních vod bude hrozit sankce až do 50 tisíc korun.

Náklady na likvidaci splašků vývozem na ČOV jsou přitom ve srovnání s provozem kanalizací, domovních nebo sdružených ČOV nejdražší (řádově až o několik tisíc Kč podle vzdálenosti vývozu).

Zájem občanů a starostů obcí o dobudování kanalizací a ČOV se zvýšil. Pro malé obce ale zůstávají v důsledku platných dotačních a rozpočtových pravidel v mnoha případech nedostupné. Náklady na kanalizační systém malých obcí se pohybují v několika desítkách milionů, ty ovšem hospodaří s rozpočty o řád nižšími. Podíl možné státní dotace se od letošního roku snížil na 30 – 50 %.

Zákon o rozpočtové odpovědnosti (č. 23/2017 Sb.) stanovuje pro všechny obce maximální možnou zadluženost do výše 60 % průměru rozpočtu posledních let, případně garanci trvalého minimálně 5% splácení. Při překročení a nesplnění splácení MF rozhodne o pozastavení převodu jeho podílu na výnosu daní (§17, odst. 3), tedy omezení příjmu obce.

Po konzultaci se SFŽP mi bylo potvrzeno již za minulý rok několik případů, kdy z důvodů překročení podmínek rozpočtové odpovědnosti Fond žádosti malých obcí o dotace na kanalizace vůbec nepřijal, v dalších případech žadatele na rizika jejich neplnění upozorňuje.

Levnějším řešením pomoci malým obcím s vysokými náklady na kanalizační systémy může být budování sdružených nebo domovních ČOV, na které jsou obcím dotace také poskytovány. Slabinou systému malých ČOV je pravidlo odpovědnosti příjemce dotace za řádné provozování. Samotný provoz ovšem zajišťují majitelé objektů, ve kterých jsou domovní ČOV instalovány. Obec přitom nemá právní nástroj, mimo zdlouhavý občanský spor, jak řádný provoz vymáhat. Pokud ovšem na všech domovních ČOV systému nebudou plněny limity, hrozí obci sankce a vratka až celé dotace.

Návrh zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti byl Senátem, právě z důvodů možné blokace nebytných investic obcí, zamítnut. Za silného tlaku MF byl Senát přehlasován a zákon přijat Sněmovnou. (Pravidla zákona brání potřebným investicím malých obcí např. také do obnovy škol, zateplení veřejných budov, oprav místních komunikací - viz setkání starostů s premiérem v Olomouckém kraji).

Obdobně Senát také z důvodů chybějící analýzy dopadu zpřísněné právní úpravy na veřejné rozpočty a výdaje občanů zamítl návrh zákona o vodách, ale byl Sněmovnou přehlasován.

Bez zajištění dostupných finančních zdrojů pro systémy čištění splaškových vod obcemi může mít vymáhání povinností stanovených novelou sociálně nepřijatelné důsledky, zejména pro občany malých obcí.

Se zpřísněním ochrany vod před znečištěním lze souhlasit, neboť klimatické změny, související periody sucha a snižování zásob podzemních vod vyžadují naléhavě zvýšení veškeré péče o její zdroje. Blokadí půjček a současně dotací malým obcím pro realizaci potřebných opatření však nebude cíle ochrany kvalitních vod dosaženo.

S žádostí o řešení situace jsem se již v srpnu minulého roku obrátila na ministra životního prostředí. Přesto, že v odpovědi uvádí vysokou absorpční kapacitu potřeb a požadavků na budování kanalizačních systémů, problém nedostupnosti financí pro malé obce neřeší.

Po konzultacích se starosty jsem proto rozhodnuta navrhopvat, aby do zákona o rozpočtové odpovědnosti byla doplněna výjimka ze zadlužení pro investice obcí do vodovodní a kanalizační infrastruktury a případně další, vyplývající z potřeb občanů. Novela zákona o vodách nebo změna dotačních podmínek by měla změnit podmínky pro reálnost využití dotací na domovní a sdružené ČOV.

Vysvětlivky

ČOV čistírny odpadních vod

PRVKOK Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Olomouckého kraje

SFŽP Státní fond životního prostředí

MF ministerstvo financí ČR

MŽP ministerstvo životního prostředí ČR